

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА

**ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ,
ФОРМ ТА МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І
ВИХОВАННЯ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 12(55)
Частина 2

Заснований в 1996 році

Рівне–Київ
Вид-во "Міленіум"
2015

УДК 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379
ББК 74.20
О–59

Затверджено Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол № 2 від 24.09.2015 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додатки до постанови ВАК України від 11.10.2000 р. № 1 – 03/8 і від 30.03.2011 р. № 1 – 05/3).

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Вербець Владислав Володимирович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступники головного редактора:

Янцур Микола Сергійович – кандидат педагогічних наук, професор (*відповідальний редактор*) (Рівненський державний гуманітарний університет).

Левшин Микола Миколайович – кандидат педагогічних наук, професор (*відповідальний редактор випуску*) (Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова)

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

- Бех Іван Дмитрович** – доктор психологічних наук, професор, дійсний член НАПН України (Інститут проблем виховання АПН України);
- Безкоровайна Ольга Володимирівна** – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);
- Воробійов Анатолій Миколайович** – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);
- Войтович Ігор Станіславович** – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);
- Дем'янчук Анатолій Степанович** – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);
- Карпенчук Світлана Григорівна** – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);
- Коваль Ганна Петрівна** – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);
- Литвиненко Світлана Анатоліївна** – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);
- Лісова Світлана Валеріївна** – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);
- Малафійк Іван Васильович** – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);
- Павелків Роман Володимирович** – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);
- Петренко Оксана Борисівна** – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);
- Поніманська Тамара Іллівна** – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);
- Руденко Володимир Миколайович** – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський інститут слов'янознавства Київського славистичного університету);
- Сверлюк Ярослав Васильович** – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);
- Тищук Віталій Іванович** – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);
- Ямницький Вадим Маркович** – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

О–59 **Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти.** Збірник наукових праць: Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. – Випуск 12(55). – Частина 2. – Рівне–Київ : Міленіум, 2015. – 616 с.

У випуску часопису «Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти» вміщені наукові статті фахівців з питань методології, теорії і технологій педагогіки вищої школи. Співвідношення філософії освіти та педагогіки вищої школи, проблеми імплементації нового Закону України «Про вищу освіту» в діяльність вищих навчальних закладів, напрямки уточнення предмету, обґрунтування змісту, умов здійснення компетентнісного підходу, виокремлення інноваційних чинників її розвитку; конструювання педагогічних систем вищої освіти; результати досліджень по реалізації технологічного підходу у вищій освіті та надання їй особистісно зорієнтованої спрямованості, психологічна педагогіка як теорія і практика розвитку педагогічної майстерності, зарубіжний досвід упровадження контекстно-професійної підготовки фахівця; педагогічна аксіологія та аксіопедагогіка як субдисципліни педагогічної науки; інформаційні технології у навчальному процесі вищого навчального закладу – ось далеко не повний спектр проблем та питань, до висвітлення та спроби розв'язання яких звертаються автори випуску. Публікації видання адресовані науковцям, дослідникам психолого-педагогічних та управлінських проблем розвитку освітньої справи в Україні та за її межами.

ЗМІСТ

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ У ВНЗ

Л.В. Артюх. Особливості використання задачного методу в підготовці вчителя початкових класів	3
М.С. Астахова. Методологічні основи розвитку професійної компетентності з безпеки життєдіяльності вчителів	10
В.В. Ачкан. Інтегративний та синергетичний підходи в контексті підготовки вчителя математики до інноваційної педагогічної діяльності	19
Т.Й. Бабюк. Підготовка майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до професійно-валеологічної діяльності	28
Р.Г. Баландюк. Методичні аспекти навчання економічної складової змісту історії України майбутніх вчителів історії	35
Н.Г. Бишевець. Оцінка ефективності технології навчання математичних дисциплін студентів вищих навчальних закладів.....	40
А.А. Булда. Правове виховання дошкільнят	48
М.Г. Вієвська. Використання освітніх технологій формування соціальної відповідальності майбутніх менеджерів з економіки у процесі фахової підготовки.....	56
І.І. Ворона. Використання інноваційних педагогічних технологій у навчальному процесі ВНЗ	64
І.С. Голяд. Графічна підготовка педагогічних кадрів для професійної освіти у вищому навчальному закладі на початку ХХІ століття	69
В.А. Гончарук. Нові підходи до підготовки майбутніх учителів українознавства	76
Н.В. Гудима. Педагогічні передумови успіху методу навчальної дискусії на заняттях із «Практичного курсу іноземної мови»	86
О.Є. Данкеева. Теоретичний аспект формування правової компетенції студентів майбутніх-землепорядників	92
В.В. Довжук. Методичні основи проектування індивідуальної роботи студентів у процесі формування професійної компетентності технологів парфумерно-косметичних засобів.....	98
О.В. Дубініна. Фінансовий механізм розвитку загальної середньої освіти	104
А.В. Дудолодова, О.В. Дудолодова. Подкастинг як інноваційна технологія у методиці викладання іноземних мов у ВНЗ.....	114
Т.В. Думанська. Критерії, показники та рівні оцінювання математичної компетентності бакалаврів економічних спеціальностей.....	121

O. DANKEYEVA. THEORETICAL ASPECTS OF FORMATION OF LEGAL COMPETENCE OF FUTURE STUDENTS-FUTURE OF LAND USE AND PLANNING DEPARTMENTS

Summary. The article is devoted to the covers theoretical aspects of formation of legal competence of students-future of land use and planning departments, in particular the integration of different professional disciplines, the choice of forms and methods of training, appropriate content.

Keywords: competence, legal culture, legal competence.

УДК: 378: [615.46:615.47+ 615.497]

В.В. Довжук

МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ПРОЕКТУВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ТЕХНОЛОГІВ ПАРФУМЕРНО-КОСМЕТИЧНИХ ЗАСОБІВ

Резюме. У статті висвітлено методичні основи проектування індивідуальної роботи студентів у процесі формування професійної компетентності технологів парфумерно-косметичних засобів. Обґрунтовано комплекс методів, педагогічних підходів і принципів для ефективної організації індивідуальної роботи студентів у процесі формування професійної компетентності технологів парфумерно-косметичних засобів у вищому навчальному закладі на засадах аксіологічного, компетентнісного, системного, гуманістичного, особистісно орієнтованого, діяльнісного, здоров'язберігаючого та валеологічного підходів.

Ключові слова: комплекс методів, професійна компетентність технолога парфумерно-косметичних засобів, педагогічні підходи, педагогічні принципи.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Євроінтеграційні процеси в системі вищої освіти України зумовлюють модернізацію та удосконалення професійної підготовки студентів вищих навчальних закладів відповідно соціальних запитів ринку праці та оптимізації конкурентоспроможності на європейському ринку праці. Нові запити фармацевтичного ринку зумовлюють удосконалення системи професійної підготовки майбутніх спеціалістів — технологів парфумерно-косметичних засобів у вищих навчальних закладах до виконання фахових компетенцій, пов'язаних із забезпеченням лікувально-профілактичних та косметологічних установ, населення парфумерно-косметичними, фармацевтичними товарами і косметичним обладнанням, а також менеджменту реалізації фармацевтичної та парфумерно-косметичної продукції на регульованих ринках. У процесі професійної підготовки студенти можуть ефективно використати свій час і оптимізувати індивідуальну роботу для формування професійної компетентності у процесі навчання у вищому навчальному закладі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Тенденції розвитку системи охорони здоров'я та фармації, що спостерігаються як у світі, так і в Україні такі: зростаюча вартість медичної та фармацевтичної допомоги при обмежених можливостях фінансування й нераціонального використання ресурсів призвели до нагальної потреби формування сучасної методології оцінки технологій охорони здоров'я – НТА (Health Technology Assesment) та адаптованої підготовки сучасних фахівців галузі. Аналіз літературних джерел дозволив засвідчити, що поняття «технології охорони здоров'я» (ТОЗ) поширюється на лікарські та імунобіологічні препарати, а також стандарти надання медичної та фармацевтичної допомоги хворим. Сьогодні в Україні практично відсутня оцінка ТОЗ як цілісна науково-практична методологія [6, с. 3].

Ефективне формування національної лікарської політики потребує виконання цілого комплексу завдань, що реалізуються у площині нормативно-правових, професійних, соціально-економічних на інших відносин у суспільстві. При цьому у кожній країні існують традиційні підходи щодо організації надання фармацевтичної допомоги, а фармацевтичному ринку притаманні особливості, що пов'язані з історичними та соціально-економічними умовами розвитку [6, с.3].

Система оцінки ТОЗ стала однією з найбільш ефективних систем, що використовують практично усі країни Європи, окрім країн колишнього Союзу, для обґрунтування пріоритетів у виборі ТОЗ та прийняття відповідних рішень. Розповсюдженість систем НТА відображає підвищений попит на достовірну інформацію, яка потрібна для підтвердження ефективності ТОЗ на основі доказової медицини.

Українська фармацевтична галузь на сучасному етапі має достатній науковий та інформаційний потенціал для інноваційного розвитку. Однак інноваційні впровадження потребують значних витрат і можуть бути реалізовані в умовах інтеграційного розвитку й соціального та економічного партнерства українського суспільства, європейської і світової спільноти у досягненні мети якісного лікарського забезпечення населення.

Передумовою вирішення означеної проблеми є якісна професійна підготовка фармацевтичних кадрів в Україні та зарубіжне партнерство у вивченні та впровадженні досягнень світового рівня розвитку фармацевтичної галузі, можливість впровадження власних інноваційних розробок в освітнє середовище [3, с. 19–25].

Індивідуальна робота – форма організації навчального процесу, яка забезпечує реалізацію творчих можливостей студента через індивідуально спрямований розвиток здібностей, науково-дослідну роботу, самоосвіту і творчу діяльність. Індивідуальні заняття студентів вищих навчальних закладів проводяться під керівництвом викладача у встановленому порядку відповідно

менеджменту освітнього процесу у вищому навчальному закладі з урахуванням потреб і можливостей студента. Завдання викладача під час таких занять полягає не лише в перевірці та оцінюванні вивченого студентом, а й коригуванні його дій, допомозі організувати процес самостійного оволодіння поглибленими професійними знаннями для формування професійної компетентності. Індивідуальні заняття здійснюються в процесі консультацій із навчальних питань, творчих контактів, під час ліквідації академзаборгованості, виконання індивідуальних творчих і дослідницьких завдань [2; 4; 5].

Ефективність індивідуальної роботи залежить від стану суб'єктів цього процесу, їхньої мотивації, педагогічної майстерності викладача, рівня використання інформаційних технологій та педагогічної інноватики [2; 4; 5].

Відбір та структурування змісту індивідуальної роботи, за визначенням С. Бережної, відбувається за такими принципами: модульності (як змістової завершеності частки навчальної дисципліни); системності; міждисциплінарності та інтеграції; індивідуалізації та диференціації; креативності для формування у студентів навичок вирішення; практичних задач на репродуктивному, адаптивному, частково-пошуковому та творчому рівнях складності; багаторівневості, що передбачає забезпечення «поетапного» ускладнення змісту навчально-дослідницької діяльності через скорочення або примноження завдань дослідження, звуження або розширення «інформаційного поля» дослідницьких завдань. Принцип багаторівневості дає змогу в повному обсязі врахувати індивідуальні можливості студентів, рівень актуального розумового розвитку, ступінь оволодіння навчальним матеріалом [1, с. 22–23].

Формулювання цілей статті. Мета публікації – висвітлити методичні основи проектування індивідуальної роботи студентів у процесі формування професійної компетентності технологів парфумерно-косметичних засобів.

Виклад основного матеріалу дослідження. В країнах Євросоюзу ефективна організація фахової підготовки у вищих навчальних закладах здійснюється на засадах компетентнісного підходу, реалізуючи компетентнісну парадигму якісних змін відповідно до запитів європейського ринку праці [7].

Формування професійної компетентності майбутніх спеціалістів – технологів парфумерно-косметичних засобів у вищому навчальному закладі ми визначаємо як неперервний дворівневий педагогічний процес на засадах аксіологічного, компетентнісного, системного, гуманістичного, особистісно орієнтованого, діяльнісного, здоров'язберігаючого та валеологічного підходів.

У процесі формування професійної компетентності майбутніх спеціалістів – технологів парфумерно-косметичних засобів реалізуються педагогічні принципи компетентнісного підходу. Для оптимальної організації педагогічного процесу формування професійної компетентності у процесі підготовки майбутніх спеціалістів – технологів парфумерно-косметичних

засобів у вищому навчальному закладі необхідно визначити її методологічне підґрунтя відповідно до компонентної структури.

Методологічним підґрунтям раціональної організації індивідуальної роботи студентів – майбутніх спеціалістів – технологів парфумерно-косметичних засобів є: теорія наукового пізнання, що базується на об'єктивності і доказовості; гуманістична і культурологічна парадигми розвитку системи вищої освіти галузі, процесу внутрішньо послідовних кількісних і якісних змін у вдосконаленні професійних характеристик, моральних і духовних сил людини, що забезпечують реалізацію її професійно-компетентнісного потенціалу; аксіологічний та індивідуальний підхід до фармацевтичної опіки в системі якісного лікарського забезпечення населення, який ґрунтується на вченні про природу людини, залежність життєдіяльності людини від природного та соціального середовища, що визначає роль екологічних і соціальних факторів впливу на індивідуальне здоров'я; системний і діяльнісний підходи як методологічні способи пізнання явищ і процесів у єдності теорії і практики. Удосконалення системи професійної підготовки ґрунтується на принципах науковості, об'єктивності, системності, цілісності, поєднанні принципів компетентнісного підходу, загальнолюдських, національних та індивідуальних життєвих цінностей в організації освітнього процесу, теорії і практики, навчання і виховання.

Всі компоненти професійної компетентності майбутніх спеціалістів – технологів парфумерно-косметичних засобів: професійний компонент; змістово-процесуальний компонент, аксіологічний та рефлексивний компоненти ґрунтуються на використанні комплексу методів у процесі професійної підготовки у вищому навчальному закладі.

У ході проектування індивідуальної роботи студентів у процесі формування професійної компетентності технологів парфумерно-косметичних засобів використано комплекс взаємопов'язаних методів, адекватних меті і завданням педагогічного процесу: загальнонаукові – аналіз, синтез, аналогія, систематизація, узагальнення для формування наукового апарату відповідно напрямку підготовки «Фармація», спеціальності «Технологія парфумерно-косметичних засобів», кваліфікації «Провізор косметолог», виявлення якісних характеристик і особливостей спеціальної підготовки майбутнього технолога-косметолога; логіко-системний аналіз концептуальних засад розвитку фармацевтичної галузі та вищої фармацевтичної освіти на шляху євроінтеграції; компаративістський метод аналізу методологічних підходів і принципів розвитку вищої фармацевтичної освіти в країнах Євросоюзу та професійної підготовки студентів у вищих навчальних закладах, вивчення основних тенденцій та прогресивних змін, педагогічного досвіду; емпіричні – анкетування, тестування, бесіда, інтерактивний дискурс, інтерактивне обговорення результатів виконання індивідуальних завдань, використання

наочного багатофункціонального методу професійного навчання та інноваційного технічного супроводу. У процесі виконання індивідуальних завдань також використано дослідницький метод – метод навчання, який передбачає творче застосування професійних знань, оволодіння методами наукового пізнання, формування досвіду самостійного прикладного дослідження у фармацевтичній галузі.

Як приклад наводимо модульне проектування тем для поглибленого вивчення та виконання індивідуальної роботи студентів напряму підготовки 1202 «Фармація» 7.12020104 «Технологія парфумерно-косметичних засобів» кваліфікація провізор-косметолог з навчальної дисципліни «Фармацевтичне та парфумерно-косметичне товарознавство», рис. 1.

Рис. 1 Модульне проектування виконання індивідуальної роботи студентів напряму підготовки 1202 «Фармація» 7.12020104 «Технологія парфумерно-косметичних засобів» кваліфікація провізор-косметолог з навчальної дисципліни «Фармацевтичне та парфумерно-косметичне товарознавство»

Висновки. Визначено та обґрунтовано методологічне підґрунтя педагогічні підходи і принципи проектування індивідуальної роботи студентів у процесі формування професійної компетентності майбутніх спеціалістів – технологів парфумерно-косметичних засобів у вищому навчальному закладі на засадах аксіологічного, компетентнісного, системного, гуманістичного, особистісно орієнтованого, діяльнісного, здоров'язберігаючого та валеологічного підходів.

Перспективами подальших напрямів розвитку дослідження є обґрунтування застосування критеріального підходу та розробка критеріально-рівневої характеристики формування професійної компетентності майбутніх спеціалістів – технологів парфумерно-косметичних засобів

ЛІТЕРАТУРА

1. Бережна С.В. Індивідуальна робота зі студентами. / С.В. Бережна // Засоби навчальної та науково-дослідної роботи: зб. наукових праць / за заг. ред. проф. В.І. Євдокимова і проф. О.М. Микитюка; Харк. нац. пед. ун-т імені Г.С. Сковороди. – Харків, 2012. – Вип. 37.– С. 21 – 26.
2. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: [підручник за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів магістратури] / С.С. Вітвицька. – К. : Вища школа, 2006. – 376 с.
3. Воскобойнікова Г.Л. Інноваційний розвиток фармацевтичної галузі в Україні на початку ХХІ ст.: аналітичний огляд / Г.Л. Воскобойнікова, В.В. Довжук // Формування Національної лікарської політики за умов впровадження медичного страхування: питання освіти, теорії та практики: матер. ІІІ Всеукр. наук.-практ. конф., м. Харків, 12 березня 2015 р. / ред. кол.: А.С. Немченко та ін. – Х. : Вид-во НФаУ, 2015. – С. 18–27.
4. Вища освіта і Болонський процес: навч. посібник / за ред. Кременя В.Г.; [авт. кол.: Степко М.Ф., Болюбаш Я.Я., Шинкарук В.Д., Грубіянко В.В., Банін І.І.]. – Тернопіль : Вежа, 2004. – 320 с.
5. Довжук В.В. Фармацевтичне та парфумерно-косметичне товарознавство: методичні рекомендації виконання індивідуальних робіт студентів медичних та фармацевтичних ВНЗ / В.В. Довжук. – К. : Вид-во Нестроевий, 2015. – 25 с.
6. Формування національної лікарської політики в умовах кризового стану економіки України / [В.П. Черних., А.С. Немченко, В.М. Назаркіна та ін.] // Формування Національної лікарської політики за умов впровадження медичного страхування: питання освіти, теорії та практики: матер. ІІІ Всеукр. наук.-практ. конф., м. Харків, 12 березня 2015 р. / ред. кол.: А.С. Немченко та ін. – Х. : Вид-во НФаУ, 2015.– С. 3–17.
7. Smith M.K. Competence and Competency [Електронний ресурс] / М.К. Smith // The Encyclopedia of Informal Education, 2005. – Режим доступу: <http://www.infed.org/biblio/b-comp.htm#further%20reading>.

В. В. ДОВЖУК. МЕТОДИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ПРОЕКТИРОВАНИЯ ИНДИВИДУАЛЬНОЙ РАБОТЫ СТУДЕНТОВ В ПРОЦЕССЕ ФОРМИРОВАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ ТЕХНОЛОГОВ ПАРФЮМЕРНО-КОСМЕТИЧЕСКИХ СРЕДСТВ

Резюме. В статье освещены методические основы проектирования индивидуальной работы студентов в процессе формирования профессиональной компетентности технологов парфюмерно-косметических средств. Обоснован комплекс методов, педагогических подходов и принципов для эффективной организации индивидуальной работы студентов в процессе формирования профессиональной компетентности технологов парфюмерно-косметических средств в высшем учебном заведении на основе аксиологического, компетентностного, системного, гуманистического, личностно ориентированного, деятельностного, здоровьесберегающего и валеологического подходов.

Ключевые слова: комплекс методов, профессиональная компетентность технолога парфюмерно-косметических, педагогические подходы, педагогические принципы.

V.V. DOVGUK. METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF INDIVIDUAL STUDENTS IN THE PROCESS OF FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF ENGINEERS PERFUME AND COSMETICS

Summary. In the article the methodical basis of designing individual work of students in the process of formation of professional competence of technologists of perfumery and cosmetics. Reasonably complex methods and pedagogical approaches and principles for effective organization of individual students in the process of formation of professional competence of technologists of perfumery and cosmetics in higher education based on axiological, competence, systematic, humanistic, learner-oriented, active, health care and valeological approaches.

Keywords: complex methods, professional competence of technologists of perfume-cosmetic facilities, pedagogical approaches, pedagogical principles.

УДК 37.014.54(477)

О.В. Дубініна

ФІНАНСОВИЙ МЕХАНІЗМ РОЗВИТКУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Резюме. У статті розкрито основні аспекти фінансової політики загальноосвітніх навчальних закладів. Представлено систему фінансування закладів загальної середньої освіти, розкрито поняття «механізм», «фінансовий механізм», визначено основні елементи фінансового механізму загальної середньої освіти.

Ключові слова: загальноосвітній навчальний заклад, механізм, фінансовий механізм.